

УДК 378:502.131.1

Власюк Т.М., к.е.н., доцент,
Устік М. Є., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з економіки
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

РОЛЬ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У сучасних умовах глобальних трансформацій, цифровізації економіки та посилення соціально-економічних викликів особливого значення набуває забезпечення сталого розвитку суспільства. Реалізація Цілей сталого розвитку, визначених Організацією Об'єднаних Націй, потребує консолідації зусиль держави, бізнесу, громадянського суспільства та освітньо-наукової сфери. У цьому контексті заклади вищої освіти (ЗВО) виступають важливими інституціями формування людського капіталу, розвитку інноваційного потенціалу та поширення принципів сталого розвитку.

У сучасних наукових дослідженнях ЗВО дедалі частіше розглядаються не лише як центри підготовки фахівців і створення нових знань, а як інституції із вираженою суспільною місією. Така трансформація обумовлена зростанням ролі концепції публічного блага (public good), що формується через взаємодію університетів із громадами, забезпечення інклюзивності освітнього процесу та участь у розв'язанні актуальних суспільних проблем [1].

Відповідно до сучасних підходів, суспільна функція ЗВО реалізується через декілька ключових напрямів:

1) насамперед університети сприяють формуванню громадянської відповідальності та розвитку критичного мислення, створюючи середовище для розвитку демократичних цінностей, суспільної активності та правової культури. Як зазначає Г. Бієста, саме освіта має готувати «громадянина для демократії», а не лише «працівника для ринку» [2];

2) водночас вони виконують важливу роль у забезпеченні соціальної згуртованості та інтеграції вразливих категорій населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю та представників соціально незахищених груп;

3) важливим аспектом діяльності ЗВО є також розвиток соціального капіталу та партнерських взаємозв'язків між державою, бізнесом, громадським сектором і засобами масової інформації. Це створює підґрунтя для формування

довіри, консолідації суспільства та спільного вироблення рішень, спрямованих на забезпечення сталого розвитку;

4) університети розглядаються як «соціальні інноваційні хаби» [3], вони дедалі активніше виконують функції соціально-інноваційних центрів, генеруючи нові підходи до подолання соціальних, екологічних та економічних викликів сучасності.

В умовах повоєнного відновлення України суспільна роль ЗВО суттєво посилюється. Вони стають осередками відновлення людського капіталу, підтримки соціальної стабільності, розвитку регіональних стратегій та налагодження міжсуспільного діалогу. Сьогодні університети розглядаються не лише як центри освіти та науки, а і як важливі суб'єкти забезпечення сталого розвитку держави. Їхня діяльність виходить за межі традиційних освітніх і наукових функцій та охоплює реалізацію «третьої місії» університетів, що передбачає активну участь у розвитку громад, підтримці регіонального розвитку та вирішенні суспільно значущих проблем

Концепція «третьої місії» ґрунтується на розумінні університету як відкритої суспільної інституції, що активно взаємодіє із зовнішнім середовищем. У цьому контексті ЗВО виступають важливими драйверами інноваційного розвитку, підприємництва, культурного прогресу та соціальної відповідальності. Університети, які реалізують принципи третьої місії, перетворюються на ключові «якірні інституції» регіонального розвитку, сприяючи зміцненню соціальної згуртованості, формуванню партнерських відносин і розвитку локальних спільнот

Тобто, сучасна парадигма сталого розвитку передбачає інтеграцію соціальних, економічних та екологічних аспектів у діяльність ЗВО. Відповідно до теорії зацікавлених сторін (stakeholder theory), університети повинні орієнтувати свою діяльність не лише на внутрішніх учасників освітнього процесу, а й на широкий спектр зовнішніх стейкхолдерів – громади, бізнес, органи державної влади та громадські організації. Це зумовлює необхідність розвитку відповідального управління ЗВО, заснованого на принципах соціальної відповідальності, інклюзивності та сталого розвитку.

Теорія зацікавлених сторін (stakeholder theory), запропонована Р. Фріманом відіграє значну роль у реалізації третьої місії ЗВО, відповідно до якої кожна організація, у тому числі університет, має враховувати потреби, інтереси та вплив усіх груп, які прямо чи опосередковано залучені до її діяльності [4]. При цьому, університет як мультистейкхолдерна структура взаємодіє з такими основними категоріями стейкхолдерів:

- внутрішні стейкхолдери: студенти, викладачі, адміністративний персонал;

- зовнішні стейкхолдери: роботодавці, органи влади, бізнес, громадські організації, місцеві громади, міжнародні партнери.

Теорія зацікавлених сторін у контексті університетів дозволяє реалізовувати партисипативне управління, що передбачає залучення різних груп до прийняття рішень, координацію дій в рамках спільних цілей, прозорість і відповідальність. Такий підхід формує основу для соціальної відповідальності університету (University Social Responsibility, USR), що є інтегральною частиною сталої моделі управління ЗВО [5].

Поєднання третьої місії та теорії зацікавлених сторін створює потужну парадигму, в якій університет не лише транслює знання, а й ініціює зміни у соціумі, реалізуючи принципи сталості, рівності, інновацій та відкритості.

Для країн, які проходять етап післявоєнної відбудови, зокрема для України, зазначена парадигма має особливе значення. У таких умовах ЗВО виступають важливими регіональними інституціями, що не лише здійснюють підготовку висококваліфікованих фахівців і створення нових знань, а й сприяють зміцненню соціального капіталу, розвитку демократичних засад та формуванню інклюзивних підходів до відновлення держави. У зв'язку з цим інтеграція принципів сталого розвитку у систему управління ЗВО, науково-дослідну діяльність та співпрацю з територіальними громадами стає важливою передумовою модернізації та забезпечення довгострокової стійкості країни.

Література

1. Marginson, Simon. Higher Education and Public Good. *Higher Education Quarterly*. 2011. 65. 411 - 433. 10.1111/j.1468-2273.2011.00496.x.
2. Biesta, G. Good education in an age of measurement: on the need to reconnect with the question of purpose in education. *Educ Asse Eval Acc*. 2009. 21, 33–46. <https://doi.org/10.1007/s11092-008-9064-9>
3. Benneworth, P., Pinheiro, R., Sánchez Barrioluengo, M. One size does not fit all! New perspectives on the university in the social knowledge economy. *Science and Public Policy*. 2016. 43. scw018. 10.1093/scipol/scw018.
4. Freeman, R. E. *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston: Pitman, 1984.
5. Fumasoli, T., Goastellec, G., & Kehm, B. M. *Academic careers and work in Europe: Trends, challenges, perspectives*. Cham: Springer. 2015